

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg
Dyddiad y cyfarfod	13 Gorffennaf 2021
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cynghorydd Huw Hilditch Roberts / Nicola Stubbins
Awdur yr Adroddiad	Manon Celyn, Swyddog Iaith Gymraeg
Teitl	Strategaeth Iaith Gymraeg

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn sôn am ddatblygu Strategaeth Iaith Gymraeg newydd ar gyfer Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

I roi'r wybodaeth ddiweddaraf ar amserlen arfaethedig ar gyfer datblygu'r strategaeth newydd

3. Beth yw'r Argymhellion?

I gymeradwyo'r dull a'r amserlen sy'n gysylltiedig â'r strategaeth.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Mae Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 wedi galluogi'r Llywodraeth i bennu safonau yn ymwneud â'r iaith Gymraeg ac mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i holl awdurdodau lleol fabwysiadu Strategaeth Iaith Gymraeg, fel rhan o'u hymateb i'r Safonau.

4.2 Mae'r strategaeth bresennol, a fabwysiadwyd gan Gabinet Sir Ddinbych ym Mawrth 2017, yn amlinellu'r dull tuag at hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso ei ddefnydd o fewn y sir, ac mae disgwyl i'r Cyngor adolygu ei strategaeth bum mlynedd wedi'r dyddiad cyhoeddi. Disgwylir y strategaeth newydd ym Mawrth 2022.

4.3 Mae'r Strategaeth Iaith Gymraeg bresennol yn cynnwys Gweledigaeth:

- Mae Sir Ddinbych yn sir ddwyieithog yn bennaf, gyda diwylliant a threftadaeth gyfoethog. Rydym yn falch iawn o'r ffaith hon ac eisiau i'r balchder hyn gael ei adlewyrchu yn ein rhyngweithiad o ddydd i ddydd gyda chymunedau, preswylwyr ac ein staff.
- Rydym wedi ymrwmo i sicrhau bod egwyddorion Safonau'r Gymraeg yn ategu'r ffordd rydym yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd; mae arnom eisiau i bobl allu cael mynediad i wasanaethau drwy eu dewis iaith yn naturiol, ym mhob cam o'u bywydau.

- Mae arnom eisiau gwella diwylliant ac ethos dwyieithog y sefydliad, gan ddarparu hyfforddiant a chyfleoedd cymdeithasol i'n staff weithio yn y Gymraeg a chynyddu eu hyder i ddefnyddio'r iaith yn y gweithle.
- Dymunwn weithio gyda phartneriaid a'r gymuned ehangach i sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu yn Sir Ddinbych.
- Mae gennym uchelgais i fod yn arweinwyr sector yn natblygiad yr iaith Gymraeg yng Nghymru.

4.4 Themâu cyfredol:

- Mae Thema 1 yn edrych ar y ffordd mae Sir Ddinbych yn gweithio gyda'i bartneriaid allweddol sy'n rhan o ddarparu'r Gymraeg ar draws y sir a sut allent weithio yn fwy strategol a chynllunio eu gweithgareddau mewn modd mwy cydlynol.
- Mae Thema 2 yn edrych ar gynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n dod yn rhugl yn y Gymraeg yn ystod eu bywyd yn yr ysgol a'u hannog i ddefnyddio'r iaith yn eu bywydau yn y dyfodol. Rydym hefyd yn ceisio gwella cyfleoedd i blant a phobl ifanc mewn lleoliadau cymdeithasol gan weithio gyda gwasanaethau hamdden ac ieuencid.
- Mae Thema 3 yn edrych ar faterion sy'n effeithio ar gymunedau mewn perthynas â'r Gymraeg, gyda chanolbwynt allweddol ar effaith penderfyniadau polisi. Mae canolbwynt allweddol yn cael ei roi ar faterion cynllunio lleol a'r Fframwaith 'Mwy na Geiriau' er mwyn gwella gwasanaethau dwyieithog mewn iechyd a gofal cymdeithasol.
- Mae Thema 4 yn edrych ar y ffordd y dylai Sir Ddinbych a'i bartneriaid datblygu economi gydnabod pwysigrwydd economi ffyniannus i ddyfodol y Gymraeg yn ogystal â sicrhau bod strategaethau mewn lle i sicrhau bod cyfleoedd i bobl ifanc aros yn y gymuned leol.
- Mae Thema 5 yn edrych ar y ffordd y gall y Cyngor wella'r Gymraeg trwy ddarparu hyfforddiant i staff a gwella ethos ddwyieithog yr awdurdod trwy hyrwyddo'r Gymraeg.

4.5 Y Camau Nesaf:

- 4.5.1 Bydd y cam ymchwil dechreuol yn dechrau'n fuan lle bydd y Cyngor yn edrych ar esiamplau o arferion gorau, y wybodaeth ddemograffig sydd ar gael ac yn edrych ar lwyddiannau'r strategaeth flaenorol.
- 4.5.2 Bydd trafodaethau gydag Aelodau a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ar y meysydd blaenoriaeth presennol ac os oes angen diwygio neu wella'r rhain yn y strategaeth newydd.
- 4.5.3 Yn dilyn cyfnod o ddrafftio'r strategaeth, bydd y Cyngor yn dechrau ar gyfnod o ymgysylltiad ac ymgynghoriad mewnol ac allanol cyn drafftio'r adroddiad terfynol, yn barod ar gyfer trafodaeth yn y Cabinet.

4.6 Amserlen Arfaethedig

CAM GWEITHREDU	ERBYN PRYD
Ymchwil dechreuol	Mawrth 2021
Trafodaethau / gweithdai gyda Phwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ar y themâu allweddol – ydynt yn parhau i fod yn addas i'r diben?	Mehefin 2021
Trafodaeth gydag asiantaethau partner	Gorffennaf 2021
Drafftio'r adroddiad	Medi 2021
Trafodaeth gyda'r Pwyllgor Llywio Iaith Gymraeg	Tachwedd 2021
Ymgynghoriad ar y Strategaeth Iaith Gymraeg	Rhagfyr 2021 / Ionawr 2022
Penderfyniad y Cabinet ar Strategaeth Iaith Gymraeg	Mawrth 2022
Gweithredu Strategaeth Iaith Gymraeg Newydd	Mawrth 2022 ymlaen

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniad yn cyfrannu at ddatblygiad y Gymraeg a'r diwylliant Cymreig, sy'n sylfaen i Gynllun Corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes cyllid ar gael ar gyfer y gwaith hwn. Bydd unrhyw gostau yn cael ei ysgwyddo gan bartneriaid presennol a thrwy ewyllys da aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Er nad oes angen Asesiad o'r Effaith ar Les ffurfiol ar gyfer yr adroddiad hwn, mae'n werth nodi rhai o'r manteision allweddol mewn perthynas â Deddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Safonau'r Gymraeg.

Un o brif elfennau'r Ddeddf Lles a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw: "Cymru â diwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus: Cymdeithas sy'n hybu ac yn diogelu diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden."

Mae gan y Cyngor rôl hefyd, trwy Safonau'r Gymraeg, i hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau lleol gymryd rhan mewn gweithgareddau Gymraeg.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Cynhaliwyd ymgynghoriad gydag Aelod Cabinet Arweiniol y Gymraeg a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol Arweiniol.

9. Pa risgiau sydd yna ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y brif risg yw'r dirywiad posibl yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn y sir (yn ôl mesuriad y cyfrifiad cenedlaethol). Mae holl sefydliadau partner hefyd wedi ymrwmo i gyfrannu tuag at ddatblygiad y Gymraeg yn genedlaethol a thuag at y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 a osodwyd gan Lywodraeth Cymru.